

«ÇOCUK OYUNLARIMIZ»

Ali Abbas ÇINAR

Oyunun, çocuk yaşantısında, ayrı bir yeri ve önemi vardır. Zaman ilerledikçe büyüyen ve buna paralel olarak da gelişen çocuğun iki ile okul öncesi dönemindeki yaşına «oyun çağı» denilmektedir.¹ Bu dö-

nemde çocuk, yetişkin insanların dünyasını tanımaya başlar. Kendi kendine, çevresindeki nesnelere veya arkadaşlarıyla oynayabilir. Uzmanların «okul çağı» olarak nitelendirdikleri² ve genellikle ilkokula giden çocukların yaş gruplarını kapsayan dönemde de çocuk, becerilerini geliştirir; oyun, çocuğun hayatının vazgeçilemez bir parçası olur. Özellikle oyun çağında, arkadaşlarıyla oynadığı dramatik oyunlarda, değişik kişilikleri canlandırabilir. Bu canlandırma- yı tek başına da yapabilir, monologlara gi-

* Mevlüt Özkan, **Çocuk Oyunlarımız**, Ankara 1990, Feryal Matbaası, Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları: 142; **Oyun, Spor, Eğlence Dizisi: 1, VII 137 S, 7500 TL.**

rer. Bir bakıma bu, kişileri çok, tek kişilik bir tiyatro gibidir.³ Kurmuş olduğu dünya içerisinde, hayal ile gerçek arasında, gidip gelen çocuk, oyunlar yardımıyla çevresini tanır, kişiliğini bulur. Bu oyunlarda, sadece büyüklerinden öğrendiklerini sergilemez, kendi duygu ve düşüncelerini de oyun aracılığıyla dış âleme yansıtır.

«Aslında her yaratıcılığın kaynağında oyun vardır demek yanlış olmaz: Resim çizgilerle oynanan oyundur. Müzik seslerle oynanan, şiir sözlerle, dans hareketle oynanan oyun değil midir? Tiyatro ise kişilerle oyunların oyunudur.»⁴ Bu bakımdan oyun, çocuğun yaratıcılığına ve kişilik gelişmesine katkıda bulunan önemli bir unsurdur.

Konunun önemine rağmen bu alandaki çalışmalar çok azdır. Yapılan çalışmaların birçoğu derleme olmaktan öteye gidememiştir. Mevlüt Özhan'ın hazırladığı **Çocuk Oyunlarımız** kitabı, bu bakımdan önemli bir boşluğu dolduracaktır. Yazar, belirli kurallarla oynanan çocuk oyunlarını incelemiş, bunların örneklerini vermiştir. Eser; yazarın kendi derlemeleriyle bu konuda daha önce çeşitli bilim adamı ve uzmanın yaptığı derlemelerin incelenmesiyle meydana getirilmiştir.

Eserin «Giriş» bölümünde; oynanış özelliklerine göre gruplandırılan oyunların özellikleri, fonksiyonları, örnekleri hakkında, altbaşlıklar halinde toplu bir değerlendirmeye bulunacaktır. Yine bu bölüm içerisinde; ebe, eş, ve oyuna başlamak için uygulanan kurallar ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir.

Çocuk oyunlarının en belirgin özelliklerinden biri de oyundan önce söylenen oyun tekerlemeleridir. Bu tekerlemeler, kelimeler veya dizeler arasındaki ses benzerliğiyle oluşturulan ahenkli söz kalıplarıdır. Mevlüt Özhan, çocuk oyunlarındaki tekerlemeleri;

1. Ebe bulmak için söylenen tekerlemeler,
2. Eş seçimi için söylenen tekerlemeler,
3. Oyun içerisinde söylenen tekerlemeler,

4. Oyuna yeni girenleri şevklendirme, hile yapanları veya karşı grubu kızdırmak için söylenen tekerlemeler,

5. Oyunun bittiğini bildiren tekerlemeler

biçiminde sınıflandırılarak incelenmiştir.

Eserin üçüncü bölümü, Giriş bölümünde incelenen tekerlemelerin metinlerine ayrılmış. Bu bölümde kırk beş tekerleme metnine yer verilmiştir. Oyun metinlerinin yer verildiği dördüncü bölümde; aşık; atlama, sıçrama, sekme; değnek; dilsiz, şaşırtma, şaka; dramatik; ezgil.; koşma, kovalama, kaplama, saklanma; taş ve top biçiminde sınıflandırılan yetmiş atlı çocuk oyunu bulunmaktadır. Metni verilen oyunların herbirinin, varsa varyantları kendi içinde değerlendirilmiştir. Verilen metinler; fotoğraf, şekil ve notalarla desteklenmiştir. İleriki yıllarda, oyunları oynamış biçimi ve ezgilerinde meydana gelebilecek değişimleri belgelemesi açısından bu husus değerli bir tesbittir.

«Dizinler», eserin beşinci bölümünü oluşturmaktadır. Bunlardan «Oyun Adları Dizini»nde, her oyunun varyantları ile birlikte adı bulunmaktadır. «Yer Adları Dizini»nde ise oyunların oynandığı il, ilçe veya köyün adı geçmektedir.

Basılı ve sözlü kaynaklardan yararlanılarak hazırlanan kitabın son bölümünde «Kaynakça» bulunmaktadır.

Folklorumuzun dinamik yapısını, çocuk oyunlarımızın yaygınlığını belgeleyen bu çalışması dolayısıyla Mevlüt Özhan'ı kutluyorum.

1. Prof. Dr. Feriha Baymur, Genel Psikoloji, 4. Bas., İstanbul 1978, İnkilâp ve Aka Basımevi, s. 57.
2. Prof. Dr. Feriha Baymur, a.g.e., s. 58.
3. Beş yaşında olan kızımın, zaman zaman aynı anda dört kişiyle konuşuyormuş gibi değişik kişilikleri oynadığına tanık oldum.
4. Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu, Çocuk Ruh Sağlığı, 3. Bas., Ankara 1990 Türk Tarih Kurumu Basımevi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları : 189, s. 48.